

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет морського права
Кафедра адміністративного та конституційного права

Код РНПД _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

PROGRAM OF DISCIPLINE
CIVIL AND FAMILY LAW OF UKRAINE

рівень вищої освіти _____ Бакалавр _____
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

тип дисципліни _____ Обов'язкова _____
обов'язкова / вибіркова

мова викладання _____ Українська _____
українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» є однією з складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 08Право, спеціальності 081Право, освітня програма «**ПРАВО**».

«07» листопада 2023 року – 40 с.

Розробник: **Ломакіна Олена Анатоліївна**, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та конституційного права Лом

Проект робочої навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «**ПРАВО**»

кандидат політичних наук, доцент Ломжець Ю. В. Лом

Проект робочої навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» розглянуто на засіданні кафедри адміністративного та конституційного права.

Протокол № 5 від «12» листопада 2023 року

В.о. зав. кафедри –

доктор політичних наук, професор Ніколаєнко Н. О. Ніколаєнко

Проект робочої навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» розглянуто Навчально-методичною комісією факультету Морського права.

Протокол № 5 від «15» листопада 2023 року

Голова Навчально-методичної комісії – Бараненко Бараненко Д. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» погоджено з навчальним відділом НУК імені адмірала Макарова

Голова відділу – Лабарткава Лабарткава А. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» розглянуто Навчально-методичною радою НУК імені адмірала Макарова

Протокол № 10 від «27» листопада 2023 року.

Голова НМР НУК – Слободян Слободян С. О.

ЗМІСТ

<i>Вступ.....</i>	<i>4</i>
<i>1. Опис навчальної дисципліни.....</i>	<i>6</i>
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....</i>	<i>7</i>
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни.....</i>	<i>8</i>
<i>4. Очікувані результати навчання.....</i>	<i>8</i>
<i>5. Програма навчальної дисципліни.....</i>	<i>8</i>
<i>6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....</i>	<i>22</i>
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	<i>23</i>
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання.....</i>	<i>28</i>
<i>9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....</i>	<i>29</i>
<i>10. Рекомендовані джерела інформації.....</i>	<i>29</i>

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна **«Цивільне та сімейне право України»** є невід’ємним складником формування професійної компетентності бакалаврської підготовки студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» за спеціальністю **081 «Право»**.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України» є: основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії та інститути загальної та особливої частин цивільного та сімейного права, особистих немайнових прав, речового права, права інтелектуальної власності, зобов’язального права, специфіка правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленню та майновій самостійності їх учасників, особливості вирішення основних конструкційно-догматичних проблем цивільного права, які зберігають своє науково-практичне значення під час аналізу та розробки сучасного праворозуміння.

Дисципліна **«Цивільне та сімейне право»** передбачає опанування студентами теоретичних засад та практичних навичок у сфері правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин. Цивільні та сімейні правовідносини є досить поширеними в суспільстві, адже вони виникають на підставі норм, що супроводжують життя людини від народження і до смерті, врегульовують майже усі грані її приватного та сімейного життя. Саме тому положення цивільного та сімейного права займають особливе місце у правовій системі України і слугують підґрунтям професійної підготовки юриста.

Ключові слова: цивільне право, правовідношення, суб’єкти та об’єкти цивільних правовідносин, суб’єктивні права та обов’язки, фізична особа, правоздатність, дієздатність фізичної особи, безвісно відсутня, місце проживання, юридична особа, цивільна правоздатність та цивільна дієздатність, правонаступництво, ліквідація, правочин, речові права, право власності, спадкування, спадщина, сімейне право, материнство, батьківство, джерела права, сімейні правовідносини, дитина, подружжя, усиновлення, опіка.

Abstract

The educational discipline **"Civil and Family Law of Ukraine"** is an integral component of the formation of professional competence of undergraduate students who obtain the educational and qualification level **"Bachelor"** in the specialty **081 "Law"**.

The subject of study of the academic discipline **"Civil and Family Law of Ukraine"** is: basic principles, doctrinal principles, legal sources, separate concepts, terms, definitions, legal categories and institutions of general and special parts of civil and family law, personal non-property rights, property law, intellectual property rights, obligation law, the specifics of legal regulation of personal non-property and property relations based on legal equality, free expression of will and property independence of their participants, peculiarities of solving the main structural and dogmatic problems of civil law, which retain their scientific

and practical significance during the analysis and development of modern legal understanding.

The discipline "Civil and Family Law" provides students with the mastery of theoretical principles and practical skills in the field of legal regulation of property and personal non-property relations. Civil and family legal relations are quite widespread in society, because they arise on the basis of norms that accompany a person's life from birth to death, regulate almost all aspects of his private and family life. That is why the provisions of civil and family law occupy a special place in the legal system of Ukraine and serve as the basis for the professional training of a lawyer.

Key words: civil law, legal relations, subjects and objects of civil legal relations, subjective rights and obligations, natural person, legal capacity, legal capacity of a natural person, missing, place of residence, legal entity, civil legal capacity and civil legal capacity, legal succession, liquidation, deed, property rights, ownership, inheritance, inheritance, family law, motherhood, parentage, sources of law, family legal relations, child, spouse, adoption, guardianship.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання / заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 10	Галузь знань 08 Право (шифр і назва)	Обов'язкові компоненти освітньої програми	
Модулів – 3		Цикл загальної підготовки	
Змістових модулів – 4		Рік підготовки: 2-й	
Електронний адрес РПНД на сайті Університету –	Спеціальність 081 Право (код та найменування) Освітня програма «ПРАВО» (найменування)	Семестр: III-IV-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Лекції	
курсова робота – 1 (3 кредити) (назва)		III-й сем. – 30 год. IV-й сем. – 15 год. Всього – 45 год.	III-й сем. – 10 год. IV-й сем. – 6 год. Всього – 16 год.
Загальна кількість годин – 300		Практичні, семінарські	
		III-й сем. – 45 год. IV-й сем. – 30 год. Всього – 75 год.	III-й сем. – 10 год. IV-й сем. – 6 год. Всього – 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних: 8; Самостійної роботи студента: 12	Ступінь вищої освіти: Перший (бакалаврський) Бакалавр / Bachelor	Самостійна робота	
		III-й сем. – 45 год. IV-й сем. – 40 год. Всього – 90 год.	III-й сем. – 104 год. IV-й сем. – 74 год. Всього – 178 год.
		Індивідуальні завдання курсова робота – 90 год.	
		Вид контролю: III-й семестр – екзамен IV-й семестр – екзамен IV-й семестр – курсова робота	
		Форма контролю: Поточний – комбінований. Підсумковий – усний.	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України» полягає у досконалому опануванні студентами змісту цивільно-правових і сімейних інститутів, основними теоретичними та практичними засадами правового регулювання особистих немайнових і майнових цивільних і сімейних правовідносин, глибокому засвоєнню теоретичного матеріалу, усвідомленню безумовного використання у майбутній практичній діяльності актів цивільного та сімейного законодавства, у навчанні студентів орієнтуватися в чинному цивільному і сімейному законодавстві, тлумачити нормативно-правові акти та вміло застосовувати їх в реальних умовах своєї майбутньої професійної діяльності.

Навчальна дисципліна **«Цивільне та сімейне право України»** використовується для формування наступних компетентностей, визначених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- ФК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
- ФК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Беручи до уваги значимість цивільного та сімейного права, а також зважаючи на предмет і методи правового регулювання майнових та особистих немайнових правовідносин, *основними завданнями вивчення дисципліни «Цивільне та сімейне право України» є:*

забезпечити повноцінне оволодіння студентами основних теоретичних положень з усіх правових інститутів цивільного та сімейного права та нормативно-правовою базою;

сформувати розуміння і вміння орієнтуватися у законодавчій базі;

навчити студентів професійно, грамотно і адекватно застосовувати чинне законодавство, що регулює розглядувану систему суспільних відносин;

сформувати у них необхідні організаційні та вольові навички щодо впливу засобами правового характеру на регулювання зазначених відносин;

підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних застосовувати норми цивільного та сімейного права до конкретних правових ситуацій, детальне ознайомлення студентів з основними дефініціями дисципліни, Цивільним кодексом України, Сімейним кодексом України та іншим діючим цивільним законодавством.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою до вивчення навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» є оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення наступних дисциплін: «Господарське право», «Фінансове право», «Екологічне право», «Земельне право», «Цивільний процес», інших спеціальних курсів. Набуті знання можуть бути використанні при написанні курсової роботи, ознайомлювальної та загальної практик.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

Програмні результати навчання (ПР):

- ПР03. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів різних джерел.
- ПР07. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
- ПР12. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.
- ПР15 Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних прав, інститутів і норм фундаментальних галузей права – міжнародного, адміністративного, трудового, цивільного, господарського, екологічного та ін., норми яких регулюють суспільні відносини у сфері використання Світового океану та морського дна та відносяться до морського права.

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. III-й семестр.

Змістовий модуль 1. Загальні положення цивільного права

ТЕМА № 1. Поняття цивільного права як галузі права, його предмет, метод, джерела.

Предмет, метод і функції цивільного права. Поділ системи права на публічне та приватне право. Місце цивільного права в системі галузей права. Суміжні галузі права, співвідношення цивільного і господарського права. Система цивільного права. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна.

Джерела цивільного права: цивільне законодавство (нормативно-правові акти), звичай, договір. Поняття, структура та загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства України.

Конституція України як основа розвитку цивільного законодавства.

Цивільний кодекс України як основний нормативно-правовий акт цивільного законодавства, його структура. Інші кодекси та закони України, що містять цивільно-правові норми. Застосування

Цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання. Співвідношення Цивільного кодексу України і Господарського кодексу України.

Опублікування цивільно-правових нормативних актів та набрання ними чинності. Державна реєстрація нормативно-правових актів.

Дія цивільно-правових актів у часі, просторі, щодо кола осіб. Зворотна сила закону. Аналогія закону й аналогія права. Цивільне законодавство та міжнародні договори.

Договір як джерело цивільного права, акти цивільного законодавства і договір. Нормативний договір. Типові та примірні договори.

Звичай як джерело цивільного права. Звичай ділового обороту.

Судова практика. Постанови Пленуму Верховного Суду України.

Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України. Значення судової практики та практики міжнародного арбітражу в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.

Література [22; 46; 80; 83–90; 93; 103; 106; 109; 116; 118; 132; 136; 142; 147; 149; 151; 154; 185; 187; 189; 192; 194; 196; 200; 210].

ТЕМА № 2. Цивільні правовідносини

Поняття, особливості та ознаки цивільних правовідносин, їх елементи і структура. Суб'єкти і об'єкти, суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок. Учасники цивільних правовідносин. Види та зміст цивільних правовідносин.

Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.

Література [46; 87; 93; 109; 142; 147; 149; 151; 180; 181; 185; 187; 194; 205; 208; 210].

ТЕМА № 3. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав

Здійснення цивільних прав та межі їх здійснення. Виконання цивільних обов'язків.

Право на захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом, Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування, нотаріусом. Самозахист цивільних прав.

Визнання незаконним акта, рішення, дії чи бездіяльності органу державної влади, влади АРК або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб.

Відшкодування збитків, витрат та інші способи відшкодування майнової шкоди. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди.

Література [3; 17; 25; 26; 43; 46; 93; 102; 103; 108; 119; 121; 136; 140; 142; 147; 149; 151; 185; 193; 194; 210].

ТЕМА № 4. Правочини.

Поняття та види правочинів. Односторонні та дво чи багатосторонні правочини. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Презумпція правомірності правочину.

Форма правочину, способи волевиявлення. Правочини, які можуть вчинятися усно. Правочини, які належить вчиняти у письмовій формі. Вимоги до письмової форми правочину. Нотаріальне посвідчення правочину. Державна реєстрація правочину. Місце вчинення правочину. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини (відкладальна, скасувальна обставина). Тлумачення змісту правочину.

Відмова від правочину. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину, його частини. Правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми правочину, вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину, договору. Правові наслідки вчинення правочину малолітньою, неповнолітньою особами за межами їхньої цивільної

дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування. Правові наслідки вчинення правочину дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, правові наслідки вчинення правочину недієздатною фізичною особою. Правові наслідки укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти. Правові наслідки вчинення правочину, який порушує публічний порядок. Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом помилки, обману, насильства, у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою, під впливом тяжкої обставини. Правові наслідки фіктивного, удаваного правочину. Момент недійсності правочину.

Література [46; 66; 76; 82; 93; 112; 129; 137; 141–143; 147; 149; 151; 156].

ТЕМА № 5. Представництво в цивільному праві

Поняття та підстави представництва. Правочини, які може вчиняти представник, правові наслідки вчинення правочину представником. Передоручення. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Поняття, форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Строк довіреності. Припинення представництва за довіреністю, скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Література [46; 53; 93; 112; 142; 147; 149; 151; 184; 185; 194; 210].

ТЕМА № 6. Строки, терміни та позовна давність у цивільному праві

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу строку та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття позовної давності та строк її дії. Види позовної давності: загальна та спеціальна позовна давність. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності.

Початок перебігу позовної давності. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.

Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Література [46; 73; 93; 142; 147; 149; 151; 194; 210].

Змістовий модуль 2. Право власності та інші речові права.

Право інтелектуальної власності

ТЕМА № 7. Загальні положення про право власності

Поняття та види речових прав. Поняття та зміст права власності.

Суб'єкти права власності, здійснення права власності, межі здійснення права власності. Особливості здійснення права власності на національні, культурні та історичні цінності. Використання власником свого майна для здійснення підприємницької діяльності.

Непорушність права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення майна. Форми права власності.

Підстави набуття права власності. Законність набуття права власності. Набуття права власності юридичною особою публічного права.

Набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою, яка не мала на це права.

Первісні і похідні способи (підстави) набуття права власності. Набуття права власності на новостворене майно (виробництво), на перероблену річ (специфікація). Привласнення загальнодоступних дарів природи. Набуття права власності на безхазяйну річ, на рухому річ, від

якої власник відмовився. Набуття права власності на знахідку.

Право особи, яка знайшла загублену річ, на винагороду та відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою. Набуття права власності на бездоглядну домашню тварину, відшкодування витрат на утримання домашньої тварини та виплата винагороди. Набуття права власності на скарб. Набувальна давність. Відумерлість майна.

Похідні способи набуття права власності – набуття права власності за правочинами, договорами, за спадкуванням. Момент виникнення права власності у набувача за договором. Набуття права власності у разі приватизації державного та комунального майна.

Підстави припинення права власності. Відмова від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. Викуп земельної ділянки у зв'язку з суспільною необхідністю.

Припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з викупом земельної ділянки, на якій воно розміщене. Викуп пам'ятки історії та культури. Реквізиція. Конфіскація.

Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Набуття права власності на землю. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю іноземних фізичних і юридичних осіб, фізичних осіб без громадянства. Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній. Припинення права власності на земельну ділянку.

Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок як об'єкт права власності. Квартира як об'єкт права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлобудівного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.

Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

Література [28; 39; 46; 93; 109; 128; 142; 147; 149; 151; 157; 177; 182; 185; 187; 194; 210].

ТЕМА № 8. Право державної та комунальної власності

Право власності Українського народу: поняття та зміст. Здійснення права власності Українського народу. Поняття та зміст права державної власності. Підстави виникнення та припинення права державної власності. Здійснення права державної власності та його правовий режим. Управління державною власністю. Використання об'єктів державної власності державою для державних та суспільних потреб. Право господарського відання та оперативного управління.

Передача об'єктів державної власності в користування. Оренда державного майна. Концесія. Довірче управління. Приватизація державного майна.

Право комунальної власності: поняття та зміст. Підстави виникнення та припинення права комунальної власності. Передача державного та комунального майна. Управління майном, що є у комунальній власності.

Література [28; 39; 46; 75; 93; 135; 142; 147; 151; 157; 177; 182; 185; 187].

ТЕМА № 9. Право приватної та спільної власності

Поняття та суб'єкти права приватної власності. Право власності фізичних та юридичних осіб. Об'єкти права приватної власності фізичних та юридичних осіб. Склад, кількість та вартість майна, яке може бути у власності фізичних та юридичних осіб. Набуття та припинення права приватної власності фізичних та юридичних осіб. Обмеження розміру земельної ділянки, яка може бути у власності фізичної та юридичної особи.

Поняття і види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Визначення часток у праві спільної часткової власності.

Утримання майна, що є у спільній частковій власності. Здійснення права спільної часткової власності. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що перебуває у спільній частковій власності.

Право співвласника розпоряджатися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у спільній частковій власності. Момент переходу частки у праві

спільної часткової власності до набувача за договором. Виділ майна, що перебуває у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні. Звернення стягнення на частку учасника спільної часткової власності у спільному майні. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності. Суб'єкти права спільної сумісної власності. Здійснення права спільної сумісної власності. Поділ та виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності.

Власність селянського (фермерського) господарства. Володіння, користування та розпорядження майном, що перебуває у спільній сумісній власності селянського (фермерського) господарства. Вихід із селянського (фермерського) господарства. Припинення права власності селянського (фермерського) господарства.

Література [39; 46; 75; 93; 142; 147; 149; 151; 155; 195].

ТЕМА № 10. Захист права власності

Основні засади захисту права власності. Забезпечення державою рівного захисту прав усіх суб'єктів права власності. Неможливість позбавлення права власності протиправним шляхом, право власника вимагати усунення всяких порушень його права, усунення будь-яких перешкод з боку інших осіб, пов'язаних із здійсненням ним володіння, користування або розпорядження належним йому майном, у тому числі у майбутньому; право власника на відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди; право власника на відшкодування з боку держави заподіяних збитків у разі прийняття державою законодавчого акта, який припиняє права власності; захист права власності судом; поширення положень щодо захисту права власності на особу, яка хоч і не є власником, але володіє майном на законній підставі, включаючи право на захист від власника (титутельне володіння).

Позов про заборону вчинення дій, які можуть порушити право власності у майбутньому, або про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню (прогібиторний позов).

Витребування майна власником із чужого володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником із чужого незаконного володіння. Витребування майна власником від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.

Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння. Позов про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження своїм майном (негаторний позов). Позов про визнання права власності. Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності. Відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності.

Література [3; 25; 39; 46; 92; 93; 142; 147; 149; 151; 185].

ТЕМА № 11. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Творча діяльність.

Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові і майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням.

Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.

Поняття і джерела авторського права. Об'єкти авторського права.

Твори, які не є об'єктами авторського права. Права на проекти офіційних документів, символів і знаків. Виникнення авторського права.

Суб'єкти авторського права. Співавторство. Особисті немайнові права автора. Забезпечення недоторканності твору. Майнові права інтелектуальної власності на твір. Використання твору. Використання твору за згодою автора. Правомірне використання твору без згоди автора. Право автора на оплату за використання його твору.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір.

Наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Право автора на частку від суми продажу оригіналу твору. Спадкування авторських майнових прав.

Поняття та джерела суміжних прав. Об'єкти суміжних причин.

Суб'єкти суміжних прав. Види суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав. Виникнення і здійснення суміжних прав. Використання виконання. Права виконавців.

Використання фонограм, відеограм. Використання передачі (програми) організації мовлення. Строк чинності суміжних майнових прав.

Поняття наукового відкриття. Право на наукове відкриття.

Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, на компонування інтегральної мікросхеми, об'єкти раціоналізаторської пропозиції, нові сорти рослин і породи тварин, комерційне найменування, торговельну марку, географічне зазначення, комерційну таємницю.

Література [4; 40; 50; 55; 65; 69; 94; 104; 105; 113–115; 142; 146; 199].

Змістовий модуль 3. Зобов'язальне право. Спадкове право

ТЕМА № 12. Загальні положення про зобов'язання

Поняття зобов'язання та підстави його виникнення. Класифікація зобов'язань.

Сторони зобов'язання. Третя особа у зобов'язанні.

Підстави та порядок заміни кредитора у зобов'язанні. Форма правочину щодо заміни кредитора у зобов'язанні. Заперечення боржника проти вимоги нового кредитора у зобов'язанні. Відповідальність первісного кредитора у зобов'язанні. Заміна боржника у зобов'язанні. Правові наслідки заміни боржника у зобов'язанні, забезпеченому порукою або заставою. Валюта зобов'язання.

Література [6; 13; 15; 61; 66; 76; 109; 130; 142; 147; 149; 151; 187; 188; 192; 197].

ТЕМА № 13. Загальні положення про договір у цивільному праві

Поняття та види договору. Свобода договору. Зміст договору.

Обов'язковість договору. Типові умови договору. Строк договору.

Ціна договору. Класифікація договорів. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи.

Тлумачення умов договору. Укладення договору.

Форма договору. Момент укладення договору. Пропозиція укласти договір (оферта). Прийняття пропозиції (акцепт). Укладення договору за пропозицією, в якій вказаний строк для відповіді і не вказаний строк для відповіді.

Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням. Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах.

Місце укладення договору. Договір та правові акти органів державної влади. Вирішення переддоговірних спорів. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Підстави для зміни

або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору.

Література [6; 12; 13; 15; 30; 57; 61; 73; 76; 84; 85; 95–99; 109; 111; 119; 131; 141; 145; 148; 152; 170; 187; 188; 194; 195; 198; 210].

ТЕМА № 14. Загальні положення про найм (оренду)

Поняття договору найму. Предмет договору найму. Право передання майна у найм. Плата за користування майном. Строк договору найму. Правові наслідки продовження користування майном після закінчення строку договору найму. правонаступництво у разі зміни власника речі, переданої у найм. Страхування речі, переданої у найм.

Передання майна наймачеві. Якість речі, переданої у найм. Гарантія якості речі, переданої у найм. Права третіх осіб на річ, передану у найм. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження речі. Користування річчю, переданою у найм. Піднайм. Право власності на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою у найм.

Ремонт речі, переданої у найм. Переважні права наймача. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Наслідки погіршення речі, переданої у найм. Відповідальність за шкоду, завдану у зв'язку з користуванням річчю, переданою у найм. Припинення договору найму.

Право наймодавця відмовитися від договору найму. Розірвання договору найму на вимогу наймача. Обов'язки наймача у разі припинення договору найму. Позовна давність, що застосовується до вимог, які випливають із договору найму.

Література [142; 148; 150; 152; 187; 188; 194; 210].

ТЕМА № 15. Відшкодування шкоди

Відшкодування шкоди (деліктна відповідальність). Поняття та особливості деліктної відповідальності. Елементи складу цивільного правопорушення, протиправна поведінка, шкода, причинний зв'язок, вина. Протиправне порушення (делікт), протиправна дія, бездіяльність, шкода майнова, немайнова (моральна). Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду та способи такого відшкодування. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди. Значення умислу, необережності, грубої необережності. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність. Підстави для компенсації моральної (немайнової) шкоди. Розмір компенсації за моральну шкоду. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи. Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами. Право зворотної вимоги до винної особи.

Відповідальність за шкоду, завдану особами з різними вадами дієздатності. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою.

Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності. Відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми, неповнолітніми особами. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.

Відшкодування шкоди, завданої правомірними діями. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.

Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану органами влади та їх посадовими особами.

Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, завдану їхнім працівником чи іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної шкоди. Відповідальність за шкоду, завдану ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Література [26; 32; 81; 101; 109; 110; 121; 142; 148; 150; 152; 178; 187; 188].

ТЕМА № 16. Загальні положення про спадкування

Поняття спадкування. Види спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки, які не входять до складу спадщини. Відкриття спадщини. Місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування. Особливості спадкування окремих видів майна. Спадкування права на земельну ділянку.

Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Право на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, соціальних виплат, які належали спадкодавцеві. Спадкування права на вклад у банківських (кредитних) установах. Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування). Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем.

Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

Література [18; 24; 59; 109; 142; 148; 149; 152; 187; 194; 203; 207; 210]

ТЕМА № 17. Спадкування за заповітом.

Поняття заповіту. Право на заповіт. Право заповідача на призначення спадкоємців. Право заповідача на визначення обсягу спадщини, що має успадковуватися за заповітом. Право заповідача на заповідальний відказ. Предмет заповідального відказу. Припинення чинності заповідального відказу. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Підпризначення спадкоємців. Встановлення сервітуту у заповіті. Загальні вимоги до форми заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусом. Секретний заповіт.

Посвідчення заповіту посадовою, службовою особою органу місцевого самоврядування. Посвідчення заповіту іншою службовою, посадовою особою. Посвідчення заповіту при свідках. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Таємниця заповіту. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Література [18; 59; 63; 142; 149; 152; 187; 194; 203; 207; 210].

ТЕМА № 18. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.

Прийняття спадщини. Подання заяви про прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Прийняття заповідального відказу. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.

Право на відмову від прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи. Правові наслідки відмови від спадщини. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія). Відумерлість спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Переважне право окремих спадкоємців на виділення їм певного майна в натурі. Перерозподіл спадщини.

Пред'явлення кредиторами померлого претензій до спадкоємців.

Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора. Охорона спадкового майна. Охорона спадщини виконавцем заповіту. Управління спадщиною.

Право заповідача на призначення виконавця заповіту. Призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців. Призначення виконавця заповіту нотаріусом. Згода особи на призначення її виконавцем заповіту. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень. Повноваження виконавця заповіту. Право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень. Контроль

за виконанням заповіту. Право на оскарження дій виконавця заповіту. Строк чинності повноважень виконавця заповіту.

Оформлення права на спадщину. Право спадкоємця на одержання свідоцтва про право на спадщину. Обов'язок спадкоємця звернутися за свідоцтвом про право на спадщину на нерухоме майно. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину.

Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

Література [18; 59; 63; 142; 148; 149; 152; 187; 203; 207].

ТЕМА № 19. Спадковий договір.

Поняття спадкового договору. Сторони у спадковому договорі.

Форма спадкового договору. Обов'язки набувача за спадковим договором. Особливості спадкового договору з участю подружжя.

Розірвання спадкового договору. Забезпечення виконання спадкового договору.

Література [[59; 142; 148; 152; 203; 207].

МОДУЛЬ 2. IV-й семестр.

Змістовий модуль 4. Сімейне право

ТЕМА № 20. Поняття та система сімейного права. Сімейні правовідносини.

Поняття сімейного права як галузі права. Предмет і метод сімейного права. Сімейні відносини. Учасники сімейних відносин. Система сімейного права.

Сім'я. Право особи на сім'ю. Державна охорона сім'ї. Дитина.

Регулювання сімейних відносин. Загальні засади регулювання сімейних відносин. Джерела сімейного права: законодавство, договір, звичай. Законодавство. Співвідношення Сімейного кодексу України і цивільного законодавства. Міжнародні договори. Законодавство іноземних держав. Договір. Звичай.

Захист сімейних прав.

Література [109; 163; 166–172; 174; 194; 210].

ТЕМА № 21. Шлюб. Права та обов'язки подружжя

Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Надання права на укладення шлюбу особі, яка не досягла шлюбного віку. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою.

Ознайомлення осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я. Державна реєстрація шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу.

Заручини. Час і місце реєстрації шлюбу. Правові наслідки шлюбу. Вибір прізвища при одруженні. Недійсність шлюбу. Визнання недійсним шлюбу за рішенням суду. Визнання шлюбу недійсним після його припинення. Правові наслідки недійсності шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним. Права та обов'язки батьків і дитини, яка народилася у недійсному шлюбі.

Припинення шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей, та за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Заходи суду щодо примирення подружжя. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя. Право на вибір прізвища після розірвання

шлюбу. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання. Реєстрація розірвання шлюбу. Право на повторний шлюб після розірвання шлюбу. Право на поновлення шлюбу після його розірвання. Встановлення режиму окремого проживання подружжя.

Особисті права та обов'язки подружжя. Майнові права та обов'язки подружжя. Поняття права власності подружжя. Право подружжя на спільне майно. Роздільна власність подружжя. Укладання подружжям угод щодо спільного і роздільного майна. Поділ майна подружжя

Аліментні зобов'язання подружжя. Аліментні зобов'язання колишнього з подружжя. Позбавлення одного з подружжя права на утримання. Припинення права одного з подружжя на утримання.

Шлюбний договір. Право на укладення шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Форма шлюбного договору. Початок і строк дії шлюбного договору. Визначення в шлюбному договорі правового режиму майна. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом. Визначення у шлюбному договорі права на утримання.

Зміна умов шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору або зміна його умов. Визнання шлюбного договору недійсним.

Література [159–163; 165–170; 172–174; 194; 210].

ТЕМА № 22. Права та обов'язки матері, батька і дитини.

Встановлення походження дітей. Загальні правила визначення материнства і батьківства. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Визначення батьківства за рішенням суду.

Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Порядок визначення прізвища, імені, по батькові дітей. Вирішення спорів, пов'язаних з місцем проживання дітей. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав.

Майнові правовідносини батьків і дітей. Обов'язок батьків по утриманню неповнолітніх дітей. Способи та розмір оплати аліментів на дітей. Припинення права на аліменти.

Обов'язок батька, матері утримувати повнолітніх дітей. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.

Література [159; 161; 163; 165–170; 172; 174; 194; 210].

ТЕМА № 23. Влаштування дітей

Поняття усиновлення (удочеріння). Особи, які можуть бути усиновленими. Особи, які можуть бути усиновлювачами. Умови усиновлення та порядок його здійснення. Таємниця усиновлювання. Надійність усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Поняття і значення опіки та піклування в сімейному праві. Встановлення опіки та піклування. Права і обов'язки суб'єктів правовідносин з опіки та піклування. Припинення опіки (піклування).

Патронат над дітьми.

Література [100; 163; 164; 166–170; 172].

ТЕМА № 24. Права та обов'язки інших членів сім'ї, родичів

Аліментний обов'язок діда, баби. Аліментний обов'язок онуків.

Аліментний обов'язок повнолітніх рідних (повнорідних і неповнорідних) братів і сестер. Аліментний обов'язок вітчима, мачухи, а також інших осіб, які взяли до себе дитину як члена сім'ї. Аліментний обов'язок пасинка, падчерки, а також осіб, які до досягнення 18 років перебували на утриманні та вихованні у сторонніх осіб або родичів.

Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, а також з осіб, які взяли на виховання дитину як члена сім'ї. Зміна розміру аліментів і звільнення від їх сплати. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами.

Література [100; 161; 163; 164; 166–170; 172].

Тематичний план навчальної дисципліни – III-IV-й семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. III-й семестр												
Змістовий модуль 1. Загальні положення цивільного права												
Тема 1. Поняття цивільного права як галузі права, його предмет, метод, джерела.	5	2	2			1	30	1	1			4
Тема 2. Цивільні правовідносини.	5	2	2			1					4	
Тема 3. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав.	5	2	2			1		1			5	
Тема 4. Правочини.	5	2	2			1		1	1			4
Тема 5. Представництво в цивільному праві.	5	2	2			1						4
Тема 6. Строки і терміни в цивільному праві, позовна давність.	5	2	2			1						4
Разом за змістовим модулем 1	30	12	12			6	30	3	2			25
Змістовий модуль 2. Право власності та інші речові права. Право інтелектуальної власності												
Тема 7. Загальні положення про право власності.	6	1	2			3	30	1	1			5
Тема 8. Право державної та комунальної власності.	6	1	2			3						5
Тема 9. Право приватної та спільної власності.	6	1	2			3						5
Тема 10. Захист права власності.	6	1	2			3		1	1			6
Тема 11. Право інтелектуальної власності.	6	1	2			3						5
Разом за змістовим модулем 2	30	5	10			15	30	2	2			26
Змістовий модуль 3. Зобов'язальне право. Спадкове право												
Тема 12. Загальні положення про зобов'язання.	7	2	2			3	60	1	1			7
Тема 13. Загальні положення про договір у цивільному праві.	7	2	2			3					7	
Тема 14. Загальні положення про найм (оренду).	8	1	4			3		1			7	
Тема 15. Вішкодування шкоди в цивільному праві.	7	2	2			3		1	1			7
Тема 16. Загальні положення про спадкування.	7	2	2			3						7
Тема 17. Спадкування за заповітом.	8	1	4			3						6
Тема 18. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.	8	2	3			3		1			6	
Тема 19. Спадковий договір.	8	1	4			3		1				
Разом за змістовим модулем 3	60	13	23			24	60	5	2			53
Усього годин за модулем 1	120	30	45			45	120	10	6			104
Модуль 2. IV-й семестр												
Змістовий модуль 4. Сімейне право												
Тема 20. Поняття та система сімейного права. Сімейні правовідносини.	18	3	6			9	18	2	2			14
Тема 21. Шлюб. Права та обов'язки подружжя.	19	4	6			9	18	2	1			15
Тема 22. Права та обов'язки матері, батька і дитини.	19	4	6			9	18	2	1			15
Тема 23. Влаштування дітей.	17	2	6			9	18	2	1			15
Тема 24. Права та обов'язки інших членів сім'ї, родичів.	17	2	6			9	18	2	1			15
Разом за змістовим модулем 4	90	15	30			45	90	10	6			74
Усього годин за модулем 2	90	15	30			45	90	10	6			74
Усього годин	210	45	75			90	210	20	12			178
Модуль 3. IV-й семестр												
ІНДЗ	90					90	90					90
Разом за курсом	300	45	75			180	300	20	12			268

Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
2-й курс, III семестр			
1	Тема 1. Поняття цивільного права як галузі права, його предмет, метод, джерела.	2	1
2	Тема 2. Цивільні правовідносини.	2	
3	Тема 3. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав.	2	
4	Тема 4. Правочини.	2	
5	Тема 5. Представництво в цивільному праві.	2	1
6	Тема 6. Строки і терміни в цивільному праві, позовна давність.	2	
7	Тема 7. Загальні положення про право власності.	2	
8	Тема 8. Право державної та комунальної власності.	2	
9	Тема 9. Право приватної та спільної власності.	2	1
10	Тема 10. Захист права власності.	2	
11	Тема 11. Право інтелектуальної власності.	2	
12	Тема 12. Загальні положення про зобов'язання.	2	
13	Тема 13. Загальні положення про договір у цивільному праві.	2	1
14	Тема 14. Загальні положення про найм (оренду).	4	
15	Тема 15. Вішкодування шкоди в цивільному праві.	2	
16	Тема 16. Загальні положення про спадкування.	2	
17	Тема 17. Спадкування за заповітом.	4	1
18	Тема 18. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.	3	
19	Тема 19. Спадковий договір.	4	
2-й курс, IV семестр			
20	Тема 20. Поняття та система сімейного права. Сімейні правовідносини.	6	2
21	Тема 21. Шлюб. Права та обов'язки подружжя.	6	1
22	Тема 22. Права та обов'язки матері, батька і дитини.	6	1
23	Тема 23. Влаштування дітей.	6	1
24	Тема 24. Права та обов'язки інших членів сім'ї, родичів.	6	1
Разом		75	12

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **1 година на 1 лекцію;**
- підготовка до практичних занять – **1 година на 1 заняття;**
- підготовка і написання рефератів – **6,5 годин на 1 роботу;**
- підготовка до написання МКР – **3 години на 1 роботу;**
- підготовка до іспиту – **2 години на іспит.**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	23	10
2	Підготовка до практичних занять	38	6
3	Підготовка і написання реферату (2 реферати)	13	13
6	Підготовка до МКР (4 МКР)	12	–
7	Виконання контрольної роботи	–	145
8	Виконання курсової роботи	90	90
9	Підготовка до іспиту (2 іспиту)	4	4
Разом		180	268

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – курсова робота – виконується у IV семестрі (другому семестрі вивчення дисципліни).

Індивідуальне завдання видається протягом першого місяця IV семестру.

Курсова робота є одним з різновидів науково-практичної роботи студентів (разом з виконанням рефератів, підготовкою та виступом з доповідями на студентських конференціях, тощо).

Успішне виконання курсової роботи є показником:

- засвоєння студентом вивченого матеріалу з навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України»;
- вміння працювати з літературними джерелами (монографічною, навчальною, загальною і спеціальною, літературою), нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, матеріалами судової практики;
- здатності студента до самостійного аналізу проблемних питань цивільного права;
- вміння письмово викладати результати своєї праці.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Предмет і система цивільного права. Місце цивільного права в системі правових галузей.
2. Цивільно-правові відносини: поняття, особливості, елементи та види.
3. Поняття і зміст цивільної право- та дієздатності фізичних осіб.
4. Поняття та ознаки юридичної особи.
5. Організаційно-правові форми (види) юридичних осіб та їх об'єднання.
6. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
7. Речі як об'єкти цивільних прав. Класифікація речей.
8. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
9. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
10. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
11. Поняття та види цивільних правочинів. Умови і строки в правочинах.
12. Цивільно-правова природа та характеристика довіреностей.
13. Строки та терміни у цивільному праві: поняття та порядок їх визначення.
14. Поняття та види особистих немайнових прав. Захист особистих немайнових прав.
15. Зміст права власності. Способи набуття і припинення права власності.
16. Захист права власності та інших речових прав.
17. Цивільно-правове зобов'язання: поняття, склад та підстави виникнення.
18. Поняття і зміст цивільно-правового договору.
19. Укладення, зміна та розірвання цивільно-правового договору.
20. Поняття та принципи виконання зобов'язань.
21. Цивільно-правове регулювання іпотеки як способу забезпечення виконання зобов'язань.
22. Множинність осіб у зобов'язанні.
23. Договір купівлі-продажу у роздрібній торгівлі.
24. Цивільно-правовий аспект захисту прав споживачів.
25. Договори довічного утримання як специфічний вид договору з передачі

майна у власність.

26. Договір про виконання проєктних та пошукових робіт.

27. Авторські договори: поняття, види та їх зміст.

28. Цивільно-правова характеристика договору перевезення вантажів залізничним транспортом.

29. Цивільно-правова характеристика договору перевезення вантажів автомобільним транспортом.

30. Особливості перевезення вантажів внутрішнім водним та морським транспортом.

31. Цивільно-правова характеристика договору транспортного експедирування.

32. Поняття і види зобов'язань зі страхування.

33. Договір комісії як різновид зобов'язань з надання послуг.

34. Правове регулювання кредитного договору.

35. Цивільно-правове регулювання розрахункових відносин.

36. Недоговірні зобов'язання: поняття, види та підстави виникнення.

37. Відповідальність за шкоду, завдану неповнолітніми та недієздатними.

38. Специфіка відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки.

39. Відповідальність за шкоду, завдану життю та здоров'ю громадян.

40. Відшкодування шкоди, завданої через недоліки товарів, робіт і послуг.

41. Підстави відповідальності за завдання моральної шкоди та розмір її компенсації.

42. Сімейне право в системі права України.

43. Договір як джерело сімейно-правових норм.

44. Шлюб: визначення правової природи.

45. Особисті немайнові права та обов'язки як одна з провідних характеристик правовідносин подружжя.

46. Характеристика визнання недійсності шлюбу. Фіктивний шлюб.

47. Особливості розподілу обов'язків між подружжям.

48. Шлюбний договір чи вихід із ситуації?

49. Розірвання та Припинення шлюбу.

50. Строки у сімейному праві України.

51. Загальні підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей.

52. Визначення походження дитини від батьків які не перебувають у шлюбі.

53. Особливості оспорювання батьківства в судовому порядку

54. Законодавче закріплення обов'язків щодо виховання та розвитку дитини.

55. Позбавлення батьківських прав в системі сімейного права України.

56. Аліментні зобов'язання в сім'ї.

57. Утримання дитини до досягнення повноліття.

58. Законодавчі засади щодо обов'язку утримання батьків повнолітніми дітьми та його виконання.

59. Право виховання дітей іншими родичами сім'ї.

60. Усиновлення – одна з форм влаштування дітей.

61. Правові наслідки визнання недійсності усиновлення та його скасування згідно сімейного права України.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання – способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

для всіх видів занять:

- робота з літературою - опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольнo-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;
- пояснення - словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;
- дискусія - обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;
- диспут - цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у здобувачів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;
- демонстрування - наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;

для лекційних занять:

- лекція - усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- бесіда - питально-відповідний метод, завдання якого – спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень;

різновиди бесіди : репродуктивні (спрямовані на відтворення раніше засвоєного матеріалу), катехізичні (передбачають точне відтворення формулювань, запам'ятовування відповідей), евристичні (підводять здобувачів до самостійних висновків);

- ілюстрування - показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;

- відеометод - використання відеоматеріалів для активізації наочночуттєвого сприймання; забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних та семінарських занять:

- вправа - планомірне, організоване, повторне виконання дій із метою оволодіння ними або підвищення їх якості;
- лабораторна робота - вивчення в спеціальних умовах явищ природи за допомогою спеціального обладнання;
- практична робота - метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;
- дидактична гра - спеціально створена ситуація (модель реальності) для формування певних практичних навичок та умінь;
- інструктаж - ознайомлення зі способами виконання завдань, інструментами,

матеріалами, технікою безпеки, показ операцій та організацію робочого місця;

- спостереження - тривале цілеспрямоване сприймання об'єктів чи явищ із фіксацією змін, які в них відбуваються, і виявлення на цій основі внутрішніх зв'язків і залежностей, розкриття сутності явищ;

- методи контролю і самоконтролю:

- фронтальне опитування;

- контрольні роботи, твори, диктанти, письмові заліки;

- контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей);

- лабораторний контроль;

- графічна перевірка.

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод - повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації здобувачами;

- репродуктивний метод - відтворення здобувачем способів діяльності за визначеним викладачем алгоритмом;

- проблемного викладу – постановка викладачем перед здобувачами проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей;

- частково-пошуковий - метод, за якого певні елементи знань повідомляє викладач, а частину здобувачі здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання;

- дослідницький - творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку.

У процесі вивчення навчальної дисципліни **«Цивільне та сімейне право України»** використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне (усне) опитування, метою якого є поглиблене відпрацювання та закріплення студентами основних теоретичних знань;

- написання МКР;

- підсумкова атестація;

- написання та захист реферату (в III, IV семестрах);

- екзамени у III, IV семестрах;

- виконання завдань, винесених на самостійне вивчення.

7. **Форми поточного та підсумкового контролю**

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

В процесі викладання навчальної дисципліни **«Цивільне та сімейне право України»** передбачено проведення поточного та підсумкового контрольів.

Поточний контроль проводиться на практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання модульних контрольних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Підсумковий контроль проводиться шляхом складання студентами в III-му та IV-му семестрі екзаменів з дисципліни «**Цивільне та сімейне право України**». При цьому, студент який отримав 60 балів під час поточного контролю, за його бажанням може бути звільнений від екзамену і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заліку, де студент може набрати до 40 балів. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. Так, під час поточного контролю студент може набрати до 60 балів шляхом отримання проміжних оцінок. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (відповіді на практичних заняттях, написання та захист рефератів, виконання МКР). Питома вага екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**.

Право складати екзамен надається студенту, якій з урахуванням максимальних балів поточного контролю набирає не менше **60 балів**. Якщо студент набрав меншу кількість балів, то добрати необхідну кількість балів студент може за рахунок виконання індивідуальних завдань та поточного тестування або відпрацювання пропущених занять з відповідних тем курсу.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Критерії оцінювання результатів навчання на практичних заняттях

Відповіді на семінарах (бали)	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
0,75	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
0,25	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
0,1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

Критерії оцінювання написання та захисту рефератів

Критерії оцінювання	Бали
Оформлення реферату (тительний лист, план, література та ін.).	1
Структурованість роботи (наявність чіткого, послідовного, логічного плану структури).	1
Чітке визначення актуальності теми , що висвітлюються у рефераті.	1
Змістовність основного тексту (широта і повнота висвітлення теми реферату в пунктах плану: питання, яке в ньому розглядається, викладене послідовно, логічно; текст повинен бути інформативним, об'єктивно передавати інформацію, відрізнятися повнотою викладу, а також коректно оцінювати матеріал, що міститься в першоджерелі).	5 Виконання від 90 % - 100% вимог – 1,5 бали Виконання 70% - 89% вимог – 1 бал Виконання менше 69% вимог - 0 балів
Бібліографія роботи (список використаної наукової літератури повинен містити мінімум 6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії).	1

Наявність емпіричної частини (висновки гуртуються на результатах проведеного дослідження, викладені з чітким формулюванням авторської позиції)	2 Виконання від 50 % - 100% вимог – 1 бал Виконання менше 50% вимог - 0 балів
Захист реферату (вміння стисло, логічно і повно доповісти про результати дослідження).	4 Виконання від 80 % - 100% вимог – 2 бали Виконання 65% - 79% вимог – 1,5 балів Виконання 50% - 64% вимог - 1 бал Виконання 30% - 49% вимог - 0 балів
Усього	15

Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт (далі – МКР)

В процесі викладання навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України» передбачено проведення 4 контрольних заходів у кожному семестрі (у III та IV), на яких студенти пишуть 4 МКР, де кожна оцінюється до 15 балів.

В свою чергу, кожна МКР складатися із: тестових завдань, теоретичних понять та теоретичних запитань та/або задачі.

Кожне тестове завдання складається з 5 тестів. Кожний варіант завдання має тільки одну правильну відповідь. За правильну відповідь нараховується 1 бал. За невірну відповідь бали не нараховуються.

За правильне визначення поняття нараховується 2 бали. В МКР дається 2 визначення і одне теоретичне питання та/або задачу.

За відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі студент може отримати до 6 балів.

Відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі (бали)	Критерії оцінювання
6	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
4	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
3	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Розрахунок балів за написання МКР

Вид завдання	Максимальна кількість балів
Тести	5x1 бал = 5 балів
Визначення поняття	2x2 бали = 4 бали
Теоретичне питання або розв'язання задачі	1x6 балів = 6 балів
Всього	15

Розподіл балів, які отримують студенти під час МКР (III - IV семестрах):

Змістовий модуль № 1	Змістовий модуль № 2	Змістовий модуль № 3	Змістовий модуль № 4	Сума
T1-T6	T7-T11	T12-T19	T20-T24	60
15	15	15	15	

T1 – T24 – відповідні теми змістовних модулів.

Критерії оцінювання виконання КР

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи (далі – КР) оцінюється до 55 балів; вони необхідні для допуску до екзаменів.

Контрольна робота складається із чотирьох типів індивідуальних завдань:

1. Відповідь на п'ять теоретичних питань. Теоретичне питання виконується письмово, в обсязі, необхідному для надання обґрунтованої відповіді з посиланням на статті нормативно-правових актів, які використовувалися. За кожну правильну відповідь на теоретичне питання нараховується до 2 балів.

Відповідь на теоретичне питання (бали)	Критерії оцінювання
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
1,6-1,9	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
1,3-1,5	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
1,1-1,2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Так, за правильні відповіді на теоретичні питання, в цілому, можна отримати $5 \times 2 = 10$ балів.

2. Рішення задачі (3 задачі). Рішення задачі виконується письмово, в обсязі, необхідному для надання обґрунтованої відповіді з посиланням на відповідні статті нормативно-правових актів, які використовувалися. За правильне рішення задачі нараховується до 10 балів.

Рішення задачі (бали)	Критерії оцінювання
10	Рішення правильне, повне, логічне, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
8-9	Рішення в цілому правильне, достатньо повне, логічне, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
6-7	Рішення частково правильне, містить неточності і недостатньо обґрунтоване.
4-5	Рішення має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-3	Рішення містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Рішення взагалі не вірне та не обґрунтоване.
0	Студент взагалі не розуміє задачу.

Так, за правильно вирішені задачі, в цілому, можна отримати $3 \times 10 = 30$ балів.

3. Написання та захист реферату. За написання і захист реферату нараховується до 15 балів. Критерії написання та захисту рефератів наведені вище.

Критерії оцінювання результатів за виконання інших завдань

Вид завдання	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Участь (відповіді) на практичних заняттях	3 x 5 балів = 15 балів; 6 x 5 балів = 30 балів	5 x 1 бал = 5 балів
Написання і захист реферату (у IV семестрі)	1 x 15 балів = 15 балів	
Виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання)	–	1 x 55 = 55 балів
Поточний модульний контроль (виконання МКР)	4 x 15 балів = 60 балів	–
Всього	60+60	60+60

Критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Кількість балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Пояснювальна записка	40	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання курсової роботи.
	35	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	30	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	20	Робота, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації.
	15	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
	5	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер.
Ілюстративна частина	20	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються.
	15	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями;
	10	ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість
	5	ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали.
Захист роботи	40	довідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати дослідження, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
	35	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює.
	30	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання.
	25	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи.

	20	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи.
	15	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
	10	студент демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати положення роботи.
	5	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію

Критерії оцінювання екзамену

Під час складання екзамену студенти відповідають на екзаменаційний білет, який вони вибрали власноруч.

Кожен екзаменаційний білет містить три контрольні питання. Відповідь на кожне питання залікового білету оцінюється до 13,3-13,4 балів. Тобто після складання заліку студент може отримати до 40 балів, які додаються до суми балів, отриманої під час поточний контролю відповідного семестру.

Критерії відповіді на одне питання екзаменаційного білету

Відповідь на питання (бали)	Критерії оцінювання
12–(13,3-13,4)	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
9–11	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
6-8	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
3-5	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок та не обґрунтована
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

8. Критерії оцінювання результатів навчання у III-му семестрі

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1-Т6	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Виконання МКР № 1	15		
ЗМ 2	Т7-Т11	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Виконання МКР № 2	15		
ЗМ 3	Т12-Т19	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5	Участь (відповіді) на практичних заняттях	1
		Виконання МКР № 3	15	Виконання КР	55
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

Критерії оцінювання результатів навчання у IV-му семестрі

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 4	Т20-Т24	Участь (відповіді) на практичних заняттях	30	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5
		Написання і захист реферату	15		
		Виконання МКР № 4	15	Виконання КР	55
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Цивільне та сімейне право України» для здобувачів вищої освіти.
2. Наповненість групи «Цивільне та сімейне право України» в месенджері «Viber», «Telegram» для дистанційного навчання електронним варіантом KBK України, лекціями та підручниками з навчальної дисципліни «Цивільне та сімейне право України».
3. Наочні засоби: єдиний державний реєстр судових рішень, офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, загальнодержавного науково-практичного фахового видання

«Бюлетень Міністерства юстиції України», загальнодержавного періодичного видання «Вісник Верховного Суду України», загальнонаціонального науково-практичного юридичного журналу «Право України», Ліга Закон, а також слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основна

З Цивільного права

1. Амельченко В. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин // Юрид. журн. — 2005. — № 10. — С. 44–46.
2. Амельченко В. Сутність юридичної особи в сучасних умовах // Підприємництво, госп-во і право. — 2006. — № 2. — С. 27–29.
3. Антонюк О. Право на самозахист учасників цивільних правовідносин — ще один крок у напрямі ствердження людини найвищою соціальною цінністю // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 10. — С. 98–102.
4. Афанас'єва К. О. Авторське право: Практич. посіб. — К.: Атака, 2006. — 224 с.
5. Бабич А., Лисенко Д. Особливості обміну та передачі права власності на цінні папери у бездокументарній формі // Юрид. журн. — 2005. — № 9. — С. 82–86.
6. Багач Е. Оцінка істотності (необхідності та достатності) деяких умов цивільно-правового договору // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 1. — С. 26–28.
7. Банківська система України. Правові засади організації / О. П. Орлюк. — К., 2003. — 240 с.
8. Батрак Н. Організаційно-правова форма: важливі відкриття // Бухгалтерія. — 2005. — № 42. — С. 71–74.
9. Безух О. Неправомірне використання ділової репутації // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 24–27.
10. Бейцун І. В. Дискусійні питання поняття холдингу у законодавстві та у правовій науці // Вісн. господар. судочинства. — 2004. — № 1. — С. 366–371.
11. Белоусов Е. Сущность страхования (самостоятельность страхового договора). // Підприємництво, госп-во і право — 2002. — № 2. — С. 23.
12. Беяневич О. А. Господарський договір та способи його укладання: Навч. посіб. — К.: Наук. думка, 2002. — 280 с.
13. Беяневич О. А. До питання про недійсність господарських договорів // Вісн. господар. судочинства. — 2004. — № 2. — С. 200–207.
14. Бенедисюк І. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах // Бухгалтерія. — 2004. — № 10. — С. 60–62.
15. Бервено С., Дзера О. До питання реальності та консенсуальності цивільно-правових договорів // Юрид. Україна. — 2005. — № 4. — С. 43–48.
16. Бернхем Вільям. Вступ до права та правової системи США: Пер. з англ. — К.: Україна, 1999. — 554 с.
17. Білозьоров Є. Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи (теоретичні аспекти) // Право України. — 2006. — № 1. — С. 50–54.
18. Богуславський М. М. Спадкування за законом та заповітом. — К.: Вентурі, 2004. — 146 с.

19. Бойчук Р. П. Договір лізинга: Дис... канд. юрид. наук. — Харків, 1997. — 188 с.
20. Бондаренко Л. До питання цивільно-правової відповідальності юридичних осіб публічного права // Право України. — 2006. — № 7. — С. 100–103.
21. Борисова В. И. Понятие и признаки юридического лица // Проблемы законности. — 2000. — № 45.
22. Борисова В. До чинників, що характеризують цивільне право України як галузь приватного права // Вісн. Акад. правових наук України. — 2005. — № 2. — С. 105–116.
23. Боровська І. Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля як цивільне особисте немайнове право: історія виникнення, становлення і розвитку // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 4. — С. 44–48.
24. Борщевська М. М. Спадкове право. — К.: Прецедент, 2006. — 297 с.
25. Бринцев О. Визнання права як спосіб його захисту в цивільному законодавстві України // Вісн. Акад. правових наук України. — 2004. — № 1. — С. 80–85.
26. Бурзель Ю. Щодо встановлення верхньої межі відшкодування моральної (немайнової) шкоди // Право України. — 2003. — № 3. — С. 40–42.
27. Булгакова І. В., Клепікова О. В. Транспортне право України. Академічний курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2005. — 536 с.
28. Вахонєва Т. Набувальна давність як правовий інститут цивільного права: історія та сучасність // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 6. — С. 36–39.
29. Великорода О. Інститут довічного утримання в законодавстві країн СНД // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 2. — С. 67–69.
30. Верховець А. А. Про сплату процентів за ст. 625 ЦК України // Вісн. господар. судочинства. — 2005. — № 2.
31. Виговський О. Особливості застави товаророзпорядчих цінних паперів // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 2. — С. 34–36.
32. Виграненко І. Г. До питання про поняття вини юридичної особи у сучасному цивільному праві // Економіка. Фінанси. Право. — 2006. — № 9. — С. 21–22.
33. Винар Л. Організаційно-правові форми юридичних осіб, заснованих державою // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 8. — С. 6–10.
34. Винник О. Нетрадиционные способы защиты прав акционеров (опыт Соединенных Штатов Америки) // Підприємництво, господарство і право. — 1997. — № 5. — С. 10 — 14.
35. Вінник О. М. Господарські товариства і виробничі кооперативи: правове становище. — К.: Знання, 1998. — 309 с.
36. Винник О. Правовое положение общества с ограниченной ответственностью по законодательству Украины, Германии и Российской Федерации // Бизнес. — 1998. — 14 дек.
37. Вінник О. М., Щербина В. С. Акціонерне право: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000. — 543 с.
38. Вінник О., Сніжко Р. Конфлікт інтересів в акціонерному товаристві // Право України. — 2000. — № 5. — С. 59–62.
39. Галіахметов І. А. Правове забезпечення цивільно-правового захисту прав на підприємство як єдиного майнового комплексу // Вісн. господар. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 165–169.

40. Галянтич М. К. Промислова власність: правові засоби охорони та захисту. — К., 2003.— 256 с.
41. Гардецька Н. О. Поняття і види об'єктів цивільних прав // Вісн. Верховного Суду України. — 2004. — № 3. — С. 37–39.
42. Гаршина О. К. Цінні папери: Навч. посіб. — К.: Слово, 2004. — 208 с.
43. Горбась Д. Сутність здійснення суб'єктивного цивільного права // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 2. — С. 27–29.
44. Гражданское и торговое право зарубежных стран: Учеб. пособие. / Под ред. проф. В. В. Безбаха и проф. В. К. Пугинского — М.: МЦФЭР, 2004. — 896 с.
45. Гражданское и торговое право капиталистических государств. / Отв. ред. Е. А. Васильев. — М.: Междунар. отношения, 1993. — 420 с.
46. Гражданское право / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — М.: Проспект, 1998. — Ч. 1. — 396 с.
47. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сб. нормат. актов: законодательство о компаниях, монополиях и конкуренции: Учеб. пособие / Под ред. В. К. Пучинского, М. И. Кулагина. — М., 1987. — 260 с.
48. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сб. нормат. актов. Обязательственное право: Учеб. пособие / Под ред. В. К. Пучинского, М. И. Кулагина. — М., 1989. — 293 с.
49. Грамацький Е. М. Договір зберігання у цивільному праві: Автореф. ... канд. юрид. наук. — К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2004. — 20 с.
50. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: ЦНЛ, 2006. — 278 с.
51. Довідник із штрафних санкцій у зведеній таблиці // Бізнес-консультант. — 2006. — № 1. — С. 20–29; № 2. — С. 18–21; № 11. — С. 28–39; № 12. — С. 16–23.
52. Домашенко О., Єфімов С. Неустойка // Бізнес—Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації. — 2004. — № 30. — С. 55–60.
53. Дрішлюк А. Агентський договір у цивільному праві України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 3. — С. 37–39.
54. Джунь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: Монографія. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Юрид. практика, 2006. — 384 с.
55. Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 511 с.
56. Ємельянчик С. Послуга в цивільному праві // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 3. — С. 105–108.
57. Заболотня А. М. Цивільно-правовий договір: поняття, функції та система: Дис. д-ра філософії в галузі права / МКА; МАУП; Міжнар. відк. ун-т. — К.: Рос. ун-т дружби народів, 2004. — 178 с.
58. Завальна Ж. Об'єкт цивільних правовідносин // Юрид. Україна. — 2006. — № 7. — С. 36–39.
59. Заїка Ю. О. Спадкове право України: Навч. посіб. — К.: Істина, 2006. — 216 с.
60. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: Практ. посіб. — К., 2007. — 448 с.
61. Зобов'язальне право. Теорія і практика: Навч. посіб. / За ред. проф. О. В. Дзери. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 900 с.

62. Іваненко Л. М. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів (покупців). — К.: Юмана, 1998. — 224 с.
63. Ігнатенко В. Правова характеристика відносин, що виникають із заповідального відказу і заповідального покладення // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 8. — С. 31–35.
64. Ігнатенко В. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — №5. — С. 21–23.
65. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / М. В. Вачевський, В. Г. Кремень, В. М. Мадзігон та ін. — К.: Професіонал, 2005. — 448 с.
66. Калаур І. Окремі аспекти застосування правових наслідків нікчемних і оспорюваних договорів // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 48–51.
67. Карнаух Т. Виникнення та історичний розвиток притримання як цивільно-правового інституту // Юрид. Україна. — 2007. — № 1. — С. 64–69.
68. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины. — Харьков: Эспада, 2001. — 288 с.
69. Кириченко І. А. Судова експертиза: охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності: Навч. посіб. — К.: ЗАТ Ін-т інтелект. власності, 2003. — 144 с.
70. Кисіль С. Лізинг як специфічний вид цивільно-правових зобов'язань // Підприємництво, госп-во і право. — 2000. — № 4. — С. 21–26; № 5. — С. 23–30; № 6. — С. 12–15.
71. Корпоративне управління: Навч. посіб. / Д. В. Задихайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова. — Харків: Еспада, 2003. — 688 с.
72. Клименко О. М. Договір довічного утримання. — К.: Фурса, 2006. — 40 с.
73. Кнепман А. Разумный срок и срок законный // Юрид. мир. — 2004. — № 8–9. — С. 18–21.
74. Козлова Н. Правовая природа учредительных документов юридического лица // Хоз-во и право. — 2004. — № 1. — С. 55–74.
75. Колесник В. В., Бичковський О. П. Корпоратизація як форма приватизації: законодавчий аспект / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького АН України. — К., 1993. — 94 с.
76. Кот О. О. До питання про визнання недійсним угод, укладених з метою, суперечною інтересам держави і суспільства // Вісн. госп. судочинства. — 2002. — № 4. — С. 177–182.
77. Кохановська О. Цивільно-правові аспекти реалізації інформаційних прав та виконання інформаційних обов'язків // Право України. — 2005. — № 4. — С. 88–91.
78. Кохановська О. Теоретичні проблеми захисту інформаційних правовідносин цивільним правом // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 7. — С. 3–6.
79. Кочергина Е. Организационно-правовая форма юридических лиц: генезис доктрин и подходов // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 1. — С. 36–39.
80. Кузнецова О. А. Принципы гражданского права: вопросы теории и практики // Правоведение. — 2005. — № 2. — С. 24–34.
81. Куликова Л. Обзор практики рассмотрения споров, связанных с возмещением ущерба, причиненного в результате дорожно-транспортного происшествия // Юрид. мир. — 2004. — №5. — С. 82–84.

82. Кучер В. Особливості визначення правочину таким, що порушує публічний порядок // Право України. — 2003. — №12. — С. 106–110.
83. Легка І. Питання співвідношення положень ГК України та ЦК України про стягнення неустойки (штрафних санкцій) // Юрид. журн. — 2004. — № 8. — С. 80–82.
84. Легкая И. Спорное положение о “трех процентах” // Юрид. практика. — 2004. — № 38. — С. 13–14.
85. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України: Навч. посіб. — К.: Школа, 2004. — 160 с.
86. Майданик Р. Особливості довірчого управління спільним майновим комплексом власників майнових сертифікатів // Підприємництво, госп-во і право. — 2002. — № 4. — С. 14.
87. Мамутов В. К. Основы гражданского законодательства и некоторые практические вопросы регулирования хозяйственных отношений и отношений организаций с гражданами // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 445–453.
88. Мамутов В.К. Отзыв о диссертации В.Ф. Яковлева “Гражданскоправовой метод регулирования общественных отношений”, представленной на соискание ученой степени доктора юридических наук (извлечение) // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 454–457.
89. Мамутов В. К. В чем беда и в чем вина цивилистов? // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 483–487.
90. Мамутов В.К. Опыт раздельной кодификации и инкорпорации хозяйственного и гражданского права // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 489–494.
91. Мамутов В. К., Чувпило О. О. Господарче право зарубіжних країн: Підручник. — К.: Ділова Україна, 1996. — 352 с.
92. Матвійчук В. О. Цивільно-правовий захист фактичного володіння // Держава і право. — 2006. — Вип. 31. — С. 302–307.
93. Матвійчук В. К., Хар І. О. Цивільне право України. Загальна частина. Практикум: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2006. — 736 с.
94. Мельник Олена. Авторське бачення перспектив розвитку охорони майнових прав на об’єкти інтелектуальної власності // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 4. — С. 57–60.
95. Мілаш В. Підприємницький (комерційний) договір у системі господарських договорів: постановка проблеми. // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 12. — С. 73–76.
96. Мілаш В. С. Підприємницькі договори в господарській діяльності. — Полтава, 2005. — 450 с.
97. Міхно О. Поняття та види підстав припинення цивільно-правового договору // Право України. — 2004. — № 5. — С. 135–138.
98. Мічурін Є. Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // Юрид. журн. — 2004. — № 3. — С. 96–99.
99. Мічурін Є. Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // Юрид. журн. — 2004. — № 10. — С. 98–101.

100. Михеева Л. Ю. Институт опеки и попечительства в современных условиях. // Государство и право. — 2003. — № 5. — С. 53–59.
101. Ніжинська І. Причини виникнення відносин з відшкодування громадянину майнової шкоди, заподіяної посадовими особами органів дізнання і досудового слідства в системі органів внутрішніх справ України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 1. — С. 55–57.
102. Онищенко Г. Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права // Юрид. журн. — 2006. — № 5. — С. 24–25.
103. Панченко М. Добросовісність, розумність і справедливість — правові засади цивільного права України // Підприємництво, госп-во і право. — 2006. — № 12. — С. 147–150.
104. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті. — К.: Школа, 2004. — 144 с.
105. Петренко О. Б. Правова кваліфікація дій, що визнаються порушенням прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 3. — С. 235–242.
106. Підпригора О. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства // Вісн. Акад. правових наук України. — 2002. — № 4. — С. 77–86.
107. Підпригора О. А. Речові права на чуже майно. // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 57–65.
108. Пікінер К. Загальна характеристика суб'єктивних цивільних прав // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 10. — С. 94–97.
109. Покровский А. И. Основные проблемы гражданского права. — Изд. 4-е, испр. — М.: Статут, 2003. — 351 с.
110. Потильчак О. І. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої незаконними діями службових осіб правоохоронних органів: Автореф. ... д-ра філос. права. — К., 2006. — 44 с.
111. Потопальський С. С. Правові проблеми розмежування недійсних та неукладених договорів. // Вісн. госп. судочинства. — 2005. — № 4. — С. 192–196.
112. Потопальський С. С. Правові проблеми визначення недійсним правочину, вчиненого представником з перевищенням повноважень // Адвокат. — 2005. — № 10. — С. 9–11.
113. Право інтелектуальної власності / О. А. Підпригора, О. Д. Святоцький. — 2-е вид. — К.: ІнЮре, 2004. — С. 670.
114. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци; Кол. авт.: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. — К.: Слово, 2006. — 1104 с.
115. Право інтелектуальної власності: Наук.-практ. комент. до Цивільн. кодексу України / За заг ред. М. В. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова. — К.: Парламент. вид-во, 2006. — 432 с.
116. Прилуцький Р. Б. Проблеми кодифікації цивільного і господарського права // Пробл. кодифікації цивільн. та госп. права: Зб. наук. ст. за матеріалами Республік. наук.-практ. конф., 18 бер. 2005, Київ / За заг. ред. Р. Б. Прилуцького. — К., 2005. — С. 342–366.
117. Прилуцький Р. Б. Щодо поняття та організаційно-правової форми біржі // Вісн. госп. судочинства. — 2007. — № 2. — С. 148–155.

118. Прилуцький Р. Б. Щодо розмежування господарського та цивільного права // Наук. пр. МАУП. — 2007. — Вип. 1(15). — С. 133–139.
119. Примак В. Самозахист у договірних правовідносинах // Юрид. вісн. України. — 2005. — № 37. — С. 6–7.
120. Примак В. Обмеження правоздатності юридичної особи: питання дійсності правочинів та відповідальності за правопорушення // Юрид. вісн. України. — 2004. — № 36. — С. 15.
121. Примак В. Бінарний код цивільно-правової вини // Юрид. вісн. України. — 2006. — № 12. — С. 8–9.
122. Прокопенко А., Прохоров О. Проблеми становлення водних сервітутів у цивільному законодавстві України та шляхи їх вирішення на прикладі цивільного законодавства Італійської Республіки // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 10. — С. 94–97.
123. Пульнєва О. С. Договір дарування / О. С. Пульнєва, Є. І. Фурса, С. Я. Фурса. — К., 2005. — 52 с.
124. Пунда О. Система немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи у законодавстві України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 9. — С. 14–17.
125. Пунда О. Анатомічні матеріали людини, як об'єкти цивільних прав: пропозиції правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 4. — С. 40–43.
126. Рабінович П. М. Права людини і громадянина: Навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. — К.: Атіка, 2004. — 464 с.
127. Рєзнікова В. В. Проблема обмеження права фізичної особи на інформацію про стан здоров'я // Економіка. Фінанси. Право. — 2004. — № 4. — С. 31–34.
128. Роман Майданик. Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття) // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 37–56.
129. Сахарук Д. Поняття та види форми правочину // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 12. — С. 43–47.
130. Сергій Теньков. Коментар до Постанови Вищого господарського суду України від 13 липня 2004 р. у справі № 6/1 “Застосування положень нового цивільного і господарського законодавства до розгляду спорів про відступлення права вимоги” // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 133–141.
131. Сергій Теньков. Визначення істотних умов договору у судовій практиці: нові підходи // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 150–154.
132. Сивий Р. До питання про сутність позитивного приватного (цивільного) права // Право України. — 2006. — № 11. — С. 35–41.
133. Сисоєнко Марія. Особисті немайнові права за новим цивільним законодавством України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 34–36.
134. Слободян С. Обмеження дієздатності фізичних осіб: цивільноправові проблеми: Комент. та тлумачення законодавства // Юрид. журн. — 2004. — № 1. — С. 32–33.
135. Спасибо-Фатєєва І. Проблеми перетворення державної власності і здійснення корпоративних прав держави // Вісн. Акад. правов. наук України. — 2002. — № 4. — С. 94–105.

136. Спасибо-Фатєєва І. “Трансцендентна судова мімікрія”, або про принципи права, аналогію закону та права у судовій практиці // Вісн. Акад. правов. наук України. — 2003. — № 4. — С. 137–149.
137. Спасибо-Фатєєва І. В. Нікчемні правочини та їх наслідки. // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 2. — С. 178–184.
138. Спасибо-Фатєєва І. Оборотоzдатність об’єктів цивільних прав // Право України. — 2005. — № 6. — С. 34–37.
139. Теньков С. Договoр позики: цивільно-правові та податкові аспекти // Юрид. вісн. України. — 2000. — 24–30 серп.
140. Теньков С. Проблемні питання судового розгляду спорів, що пов’язані із відшкодуванням збитків // Вісн. госп. судочинства. — 2005. — № 2. — С. 127–130.
141. Укладення угод між юридичними особами в усній формі: Наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. — 2003. — № 1.
142. Харитонов Є. О., Старцев О. В. Цивільне право України: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і допов. — К.: Істина, 2007. — 816 с.
143. Хатнюк Н. Юридична природа фіктивних та удаваних правочинів // Право України. — 2004. — № 4. — С. 37–41.
144. Хєда С. Особливості правового становища представництв іноземних компаній в Україні // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 37–39.
145. Хлонь О. Форс-мажор та непереборна сила: їх розмежування у цивільному праві // Право України. — 2005. — № 1. — С. 112–114.
146. Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю: Монографія. — К., 2005. — 448 с.
147. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (керів. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — Кн. 1. — 736 с.
148. Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (керів. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — Кн. 2. — 640 с.
149. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / В. І. Борисова, (кер. авт. кол.), І. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — Т. 1. — 480 с.
150. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов’язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. — К.: КНТ, 2006. — 498 с.
151. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу Укаїни. У 2 т. — 3-є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. I — 832 с.
152. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу Укаїни. У 2 т. — 3-є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. II. — 1088 с.
153. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: Монографія / В. Д. Примак. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 432 с.
154. Чукреев А. А. Добросовєстность в системе принципов гражданского права // Журн. рос. права. — 2002. — № 11. — С. 100–104.

155. Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 220 с.
156. Юровська Г. В. Правочини як підстава виникнення цивільних прав і обов'язків // Адвокат. — 2004. — № 4. — С. 15–18.
157. Яворська О. Проблеми виникнення права приватної власності за давністю володіння (набувальна давність) // Підприємництво, госп-во і право. — 2002. — № 1. — С. 33;
158. Ярослава Шевченко. Право приватної власності в Україні: проблеми і перспективи // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 19–24.

3 Сімейного права

159. Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні: Автореф. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2003. — 20 с.
160. Жилинкова И. В. Право собственности супругов. — Харьков, 1997.
161. Жилинкова И. В. Правовой режим имущества членов семьи. — Харьков, 2000.
162. Красько И. Е. Правовая природа брачного контракта // Пробл. законності. — Харків, 1998. — Вип. 33. — С. 80.
163. Мазур О.С. Сімейне право України: Навч. посіб. — К., 2006. — 116 с.
164. Порядок встановлення опіки в сучасній Україні: Монографія. / С. О. Грищенко та ін. — К.: Істина, 2005.
165. Ромовська З. В. Проблеми правового регулювання аліментних зобов'язань // Вісн. Верховного Суду України. — 2000. — № 5(21). — С. 44–46.
166. Сімейний кодекс України: Наук.-практ. комент. / За заг. ред.. С. Я. Фурса. — К., 2008. — 1248 с.
167. Сімейне право. Нотаріат. Адвокатура. Суд: В 2 кн.: Наук.-практ. посіб.: Кн. 1 / Л. Ю. Драгнєвіч, Л. Ю. Пульнєва, Є. І. Фурса, С. Я. Фурса та ін. — К., 2005. — 896 с.
168. Сімейне право України: Підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилинкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилинкової. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 264 с.
169. Сімейне право України: Навч. посіб. / За ред. Є. О. Харитонова. — К.: Істина, 2008. — 200 с.
170. Сімейне право України. Підручник / Ред. Ю. С. Червоний — К.: Істина, 2004. — 400 с.
171. Сімейні правовідносини. Законодавство. Позовні заяви / Ред. В. С. Ковальський. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 320 с.
172. Токарева В. І. Сімейне право України: Практикум. — К.: Знання, 2007. — 284 с.
173. Явор О. А. Функції шлюбного контракту в сімейному праві України. Автореф. дис.... канд. юрид. наук. — Харків, 1996.
174. Ярема А. Г., Давиденко Г. У. Застосування судами нового сімейного законодавства // Вісн. Верховного Суду України. — 2003. — № 1.

Додаткова

175. Аверченко Н. Н. Понятие и признаки вещи как объекта гражданских прав // Журн. рос. права. — 2004. — № 5. — С. 86–92.

176. Бабаев А. Б. Имущество недееспособных и частично дееспособных лиц и проблема доверительного управления им // Государство и право. — 2003. — № 5. — С. 91–95.
177. Барабанщикова Л. М. Структура права собственности в российском гражданском праве // Юрид. мир. — 2003. — №4. — С. 19–24.
178. Болдырев В. А. Капитализация платежей в возмещение вреда гражданину при ликвидации юридического лица // Журн. рос. права. — 2004. — № 1. — С. 69–75.
179. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Книга 1: Общие положения. — 2-е изд. — М.: Статут, 2005. — 842 с.
180. Братусь С.Н. Субъекты гражданского права. — М.: Юрид. лит., 1950.
181. Братусь С. Н. Юридическая ответственность и законность. — М.: Юрид. лит, 1976.
182. Венедиктов А. В. Государственная социалистическая собственность. — М.–Л., 1948.
183. Воробьева О. В. Правовая природа договора о переводе денежных средств по поручению лица, не имеющего счета в данном банке. // Акт. пробл. граждан. права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шиловхоста. — М.: Норма, 2006. — С. 123–171.
184. Галушина И. Н. Развитие российского гражданского законодательства о посредниках // Журн. рос. права. — 2004. — №4. — С. 137–141.
185. Гражданское право / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — Ч. 1. — М.: Проспект, 1998. — 396 с.
186. Грек Б. М. Банкротство. Цивільний та кримінально-правовий аспект: Монографія. — К.: Прецедент, 2006. — 303 с.
187. Иоффе О. С. Советское гражданское право: Курс лекций. — Л.: ЛГУ, 1958. — 756 с.
188. Иоффе О. С. Обязательственное право. — М.: Юрид. лит., 1975. — 873 с.
189. Иоффе О.С. Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. — М.: Статут, 2000. — 777 с.
190. Кабатова Е. В. Лизинг: понятие, правовое регулирование, международная унификация. — М.: Наука, 1991. — 132 с.
191. Карашев К. В. К вопросу о правовой природе аккредитивного правоотношения. Актуальные проблемы гражданского права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шиловхоста. — М.: Норма, 2006. — С. 172–225.
192. Краснова С. А. Определение понятия “добросовестность” в российском гражданском праве // Журн. рос. права. — 2003. — № 3. — С. 62–67.
193. Матвеев Г. К. Основания гражданско-правовой ответственности. — М.: Юрид. лит., 1970.
194. Мейер Д. Й. Русское гражданское право. — М.: Статут, 2000. — 280 с.
195. Мозолин В. П., Фарнсворт Е.А. Договорное право в США и СССР: История и общие концепции. — М.: Наука, 1988. — 312 с.
196. Москаленко И. В. Методологические основы исследования функций гражданско-правовых дефиниций // Юрид. мир. — 2003. — № 2. — С. 41–43.
197. Новицкий Й. Б., Лунц Л. А. Общее учение об обязательстве. — М., 1950.
198. Обыдённов А. Н. Предмет и объект как существенные условия гражданско-правового договора // Журн.л рос. права. — 2003. — № 8. — С. 61–67.

199. Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. пособие / Под ред. С. А. Смирнова. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 352 с.
200. Правила ИНКОТЕРМС–1990/2000. — К.: Юстиниан, 2002. — 608 с.
201. Примак В. Д. Окремі аспекти відповідальності учасників цивільних правовідносин за дії контрольованих ними юридичних осіб // Вісн. госп. судочинства. — 2003. — № 2. — С. 156–164.
202. Рахмилович В. А. Распространяются ли нормы о недействительности сделок на добросовестного приобретателя? // Журн. рос. права. — 2003. — № 12. — С. 34–39.
203. Рябоконт Є. О. Спадкове правовідношення в цивільному праві. Дис. ... канд. юрид. наук. — К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. — 229 с.
204. Скороходов С. Последствия недействительности сделок, совершаемых комиссионером // Хоз-во и право. — 2003. — № 1. — С. 50–54.
205. Становлення та розвиток цивільних і трудових відносин у сучасній Україні: Монографія / Я. М. Шевченко, О. М. Молявко, Г. В. Єрьоменко та ін. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 248 с.
206. Суховский В. А. Обязательства товарного и коммерческого кредита // Актуальные проблемы гражданского права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шиловхоста. — М.: Норма, 2006. — С. 94–122.
207. Фурса Є. І. Спадкові правовідносини в нотаріальній і судовій практиці. Дис. ... канд. юрид. наук. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — 213 с.
208. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении. — М., 1974.
209. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 535 с.
210. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права. — М.: Спарк, 1995. — 360 с.
211. Шмиттоф Клайв Максимилиан. Экспорт: право и практика международной торговли: Пер. с англ. — М.: Юрид. лит., 1993. — 512 с

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> — офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> — офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України - www.rada.gov.ua
4. Єдиний державний реєстр судових рішень України - www.reyestr.court.gov.ua/
<http://www.reyestr.court.gov.ua> — єдиний реєстр судових рішень в Україні.
5. <http://www.nbuv.gov.ua> — Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
6. Режим доступу: www.pravoua.com.ua — журнал «Право України».
7. <http://www.ovu.com.ua/pages/bmu> — освітній портал загальнодержавного науково-практичного фахового видання «Бюлетень Міністерства юстиції України»;
8. [http://www.court.gov.ua/clients/vs.nsf/\(firstview\)/vis.html](http://www.court.gov.ua/clients/vs.nsf/(firstview)/vis.html) — освітній портал загальнодержавного періодичного видання «Вісник Верховного Суду України»;
9. <http://www.pravoua.com.ua/ua> — офіційний портал загальнонаціонального науково-практичного юридичного журналу «Право України»;
10. <http://www.ligazakon.ua> — офіційний портал Ліга Закон.